

Упражнение No 1

Методи и инструменти за валидация на вашите умения и способности

Цел: Задълбочаване на знанията и разбирането на методите и инструментите, които се използват в процеса на валидация на вашите способности и умения.

Описание:

Валидация на процесите на потвърждаване от страна на компетентен/оторизиран орган/лице, че учебните резултати (знания, умения/или способности), придобити във формално, неформално или неофициално обучение, са били оценени по предварително зададени критерии и отговарят на изискванията на верификационните стандарти. Обикновено валидацията води до сертифициране.

Процеса на валидация се състои от 4 отделни фази:

- идентификация чрез диалог на определена тема, според опита на индивида;
- документиране опита на индивида да стане видим;
- формално оценяване на този опит;
- сертифициране на база резултатите от оценяването, което може да доведе до частична или пълна квалификация.

Много хора не знаят за възможността да верифицират техните способности, придобити по време на неформално и неофициално обучение. Възможни причини за това ниско ниво на информираност могат да бъдат: развитието на валидацията е все още достатъчно непознато досега; липса на национална програма за подпомагане на информираността на широк кръг от хора, за съществуването на верификационни практики; процесите за валидация са достъпни само за специфични целеви групи; недостатъчна култура за обучение по време на целия живот, както и недоразбирането на концепцията за валидацията от широката публика.

Това упражнение ще ви помогне да развиете информираността си, как се организира процеса на валидацията и какви методи и инструменти обикновено се използват.

Очаквано времетраене: 15 минути.

Инструкция

Моля прочетете методите и инструментите използвани основно при дългосрочни обучения; решете дали този метод или инструмент са били директно използвани по време на верификационния процес.

- **Да**, този метод/инструмент е директно използван по време на верификационния процес.
- **Не**, този метод/инструмент не е директно използван по време на верификационния процес.

N	Описание на метода или инструмента	Отбележете с ДА или Не (дали този метод/инструмент е директно използван по време на валидационния процес).
1	Дебат – Добре балансирана дискусия върху конкретна тема – например важноста на soft уменията на работното място	
2	Декларативни методи – самооценка на вашите умения и способности	
3	Интервю с работодател	
4	Тестове и изпити – Метод за количествена и качествена оценка на прогреса	
5	Обучение на работното място	
6	Метод на портфолиото със знания – Набор от документи доказващи вашите учебни/практически достижения	
7	Идентификация на знания, умения и способности	
8	Социален диалог	
9	Оценка на учебните резултати	

След като попълните горния лист, помощникът може да предостави на обучаемите верните отговори и да организира дискусия, използвайки определенията за методите и инструментите, които са предоставени в следващия лист.

1	Дебат – Добре балансирана дискусия върху конкретна тема – например важноста на soft уменията на работното място.	<u>Това е очакваният отговор.</u> Участвайки в дебата, вие можете да потвърдите, че имате знанията и уменията, които трябва да се валидират (затвърждаване и убеждаване на упълномощения), за вашите възможности да отстоявате определени аргументи и да демонстрирате адекватни познания по определена тема. Дебатът, също така дава възможност на обучаемия да демонстрира и уменията си в комуникацията, както и социални такива с останалите участници.
2	Декларативни методи – самооценка на вашите умения и способности.	<u>Това е очакваният отговор.</u> Обучаемите правят заключение, основано на доказателства за тяхното обучение в писмен вид, отговарящи на предварително зададени критерии, подготвени така че да улеснят самооценката. Например, анализ на собствените нужди или приложение за постъпване на работа. Способността за използване на критическото мислене е

		много важно и поради тази причина този метод често се използва съвместно с обективните оценъчни критерии.
3	Интервю с работодател	<u>Това е очакваният отговор.</u> Интервютата често се използват в работна среда и при наемане на работа, където правилната преценка и други качества са от значение. Интервютата обикновено се използват в комбинация с други инструменти, даващи възможност за по-комплексна оценка на обучаемия и даващи възможност за задаване на допълнителни въпроси и коментари.
4	Тестове и изпити – Метод за количествена и качествена оценка на прогреса	<u>Това е очакваният отговор.</u> Тези методи се използват на последния стадий на валидационния процес – сертифицирането на база резултатите от оценяването, които водят до частична или пълна квалификация. Тестовите и изпитите имат преимуществото да бъдат добре познати на широката публика, социално разпознаваеми са, като надеждни и имащи законна сила. Тестовите, са също така относително евтини, бързо се проверяват и оценяват, в сравнение с много други методи. Тестовите и изпитите могат лесно да се свържат с образователни стандарти, много по-силно отколкото други методи. Въпреки това, тестовите могат да са плашещи за хора, които имат отрицателен опит от формалното образование или имат слаби говорни/писмени умения. Също така се отнася за сфери, където практическите умения и способности са важни; в тези случаи, потенциала за оценка на способностите е силно ограничен. Наблюдаването има преимущество в това, че по време на наблюдението на обучаемия, може да му се даде възможност да потвърди своите умения и способности при изпълнението на определени практически задания.
5	Обучение на работното място	<u>Това е очакваният отговор.</u> Това е много добър метод, даващ възможност да се организира непрекъснато обучение на работното място, но въпреки това, не се използва за валидация на вашите умения и способности.
6	Метод на портфолиото със знания – Набор от документи, доказващи вашите учебни/практически достижения	<u>Това е очакваният отговор.</u> Този метод, свързва етапа на документация и този на валидационния процес. Портфолиото със знания е много важен и ценен инструмент поради факта, че събира на едно място всички достижения на обучаемия по развиването на неговите способности и умения, получени в продължителния процес на обучение, включващи формалното, неформалното и неофициалното обучение. Всички свидетелства за обучението (сертификати, дипломи, бележки на учителя за придобити знания и умения и други), се събират в Портфолиото със знания и могат да

		бъдат надградени по време и след приключването на всеки учебен процес.
7	Идентификация на знания, умения и способности	<u>Това е очакваният отговор.</u> Валидацията, задължително започва с идентификацията на необходимите знания, умения и способности. Идентификацията е метод, използван по време на валидационния процес и обикновено това става чрез диалог по определен придобит опит на обучаемия. Това е момента, в който обучаемият се запознава с предишните си постижения. Този етап е много важен, защото крайните резултати при различните хора могат силно да се различават и могат да бъдат придобити при различни обстоятелства: в домашна среда, по време на работа или при доброволчески труд, при участие в различни форми на неформално обучение, а също така и като резултат от упражняване на хобита. За много възрастни, разкриването и получаването на информация за собствените им възможности, са ценен резултат от този процес.
8	Социален диалог	<u>Това е очакваният, отговор.</u> Това е много добър метод за организиране на процеса на обмяна между социалните партньори, за подпомагане на консултациите и колективната работа, въпреки това обаче, този метод не се използва за валидация на вашите способности и умения.
9	Оценка на учебните резултати	<u>Това е очакваният отговор.</u> Оценяването е една от най-важните фази във валидационния процес. Може да съдържа в себе си оценка на писмени и документални свидетелства, но също така може и да включва оценка на други форми на свидетелства. Наблюдаването, е също един от методите за оценка и означава извличането на доказателства за техните умения и способности по време на изпълнението на определена задача. Този подход, особено ако се прави от независим оценител се разпространява върху оценяването на валидацията на неформалното и неофициалното обучение. На обучаемия, по време на валидацията може да бъде предоставена възможност да докаже своите умения и способности, в процеса на изпълнението на практически задания.

Очаквани резултати.

- Подобрено разбиране на процеса за валидация

Упражнение No 2

Заинтересовани ли сте от валидация на вашите способности и умения, тясно свързани с вашето предприемачество като бизнес?

Цел: Идентифициране на знанията, способностите и уменията в областта на От Предприемачество Към Бизнес, които биха били интересни за вас по време валидация, на база резултатите от обучението в неформална, неофициална среда, както и придобити по време на трудов опит.

Описание: Упражнението ще ви помогне да определите доколко сте готови да валидирате вашите предприемачески способности и умения, получени до момента (придобити и развити по неформални и неофициални пътища, както и по време на трудовия ви опит). Също така, ще ви помогне да разберете необходимостта от бъдещи обучения във формални учебни заведения, с цел валидирането на резултатите от вашия предприемачески труд.

Продължителност – 1 час 30 минути

Инструкции как да го направите.

Следвайте стъпките, описани по-долу: в стъпки 1,2,3 трябва да работите самостоятелно, а в стъпка 4 – да дискутирате в цялата група.

Стъпка 1. Индивидуална работа. Направете оценка на вашите способности и умения, при извършването на различни видове работа, която е тясно свързана с възможността да започнете собствен бизнес - От Предприемачество Към Бизнес.

Използвайте следната оценъчна скала

Много съм добър при	4
Добър съм при	3
Задоволително се справям с	2
Не мога де се справя	1

Запишете нивото на вашите способности и умения, при извършване на различните работи, описани по професионални сфери. Професионалната сфера с най-висок резултат трябва да бъде използвана като насочваща при формулирането на предприемаческите интереси и валидационните възможности.

Професионална сфера	Вид работа	1	2	3	4
Изкуства					
	Рисуване				
	Фотография				
	Музика				
	Танци				
	Организация на събития				
	Керамика				
Красота					
	Мобилен фризьор				
	Грим				
	Терапии за красота (холистична)				
	Дизайн на нокти				
НГС(Do it yourself.com)					
Храна					
	Бонбони				
	Кетъринг от вкъщи				
	Готвене				
	Правене на торти				
	Сладка/зимнина				
	Хлебарство				
	Сладкиши				
Занаятчийство					
	Плетене				
	Шиене на дрехи, дизайн на дрехи				
	Преправяне на дрехи				
	Направа на чанти				
	Бижутерия				
	Бродирание				
	Украсяване				
	Изготвяне на подаръци				
Интериор					
	Гоблени				
	Керамични изделия				
	Интериорен дизайн				
	Производство на торби за сядане				
Услуги с обгрижване					
	Гледане на деца				
	Гледане на бебета				
	Мини детска градина				

	Мобилна гледачка/медицинска сестра				
	Грижа за възрастни хора				
Домашни любимци					
	Разхождане на кучета				
	Трениране на кучета				
	Надомни услуги за домашни любимци				
	Подстригване на домашни любимци				
Селско стопанство					
	Засяване				
	Градинарство				
	Грижа за малки стопанства				
	Отглеждане на цветя				
Продажби					
	В е-магазин				
	На пазар				
	Бизнес с дрехи (търговия на дребно с ексклузивни дрехи)				
Други					
	You tube				
	Vox pop				
	Писане/редактиране				
	Преводи				
	Пътеводители				
	Терапии с изкуство				
	Холистичен медицински център				
	Наеми по крайбрежието				

Стъпка 2. Индивидуална работа. Определете 1-2 професионални сфери за От Предприемачество Към Бизнес, в които сте достатъчно компетентни и в които можете да валидирате своите резултати от обучението. Запишете ги. За всяка от вече избраните професионални сфери, изберете 1 или 2 вида предприемачески дейности с най-висок рейтинг, запишете и тях. Какви специфични умения и способности имате, за да можете да се справите с тази работа? Запишете 3-5 умения, способности:

Професионална сфера	Вид работа	Умения/способности	Свидетелства за получени умения/способности
		1.	
		2.	
		3.	
		4.	
		5.	

		1.	
		2.	
		3.	
		4.	
		5.	

Какви свидетелства можете да предоставите, за да докажете споменатите умения/способности? Могат да бъдат сертификати, свидетелства от трудов опит, образци на ваши изделия, документи, снимки и други. Запишете ги.

Стъпка 3. Индивидуална работа. Способности, които трябва да продължите да развивате, с цел да започнете От Предприемачество Към Бизнес.

Какви способности трябва да развиете, с цел да изпълните изброените от вас дейности по От Предприемачество Към Бизнес, с добро качество? Запишете 3-5 способности:

- 1.
- 2.
- 3.
- 4.

Стъпка 4. Дискусия в групата. Това е допълнителен начин за получаване на нужните способности и умения.

Представете на останалите в групата, идентифицираните сфери и видове дейност по От Предприемачество Към Бизнес, които бихте искали да започнете, главните способности и умения, които вече притежавате, както и тези които трябва да развиете. Помолете групата да ви помогне във възможността за придобиването на необходимите способности. Кой може да ви помогне? Обсъдете възможните начини за получаване на необходимите способности в комбинация с доживотното обучение, а ако е необходимо и в някаква обучителна форма във формалните образователни структури. Къде можете да намерите информация за валидацията на вече придобитите способности и умения? Как да се намери организация за възможна валидация на способностите за избрания вече предприемачески вид заетост (дейност).

Очаквани резултати. “Помощникът“ подпомага обучаемите, как да намерят правилния път и да започнат валидация на личните си умения, както и тези за От Предприемачество Към Бизнес, използвайки Портфолиото със Знания, както и в планирането на кариерно развитие в избраната ОПКБ сфера, чрез комбиниране на доживотното обучение и ако е необходимо и учебна програма във формалните учебни структури.

Упражнение No 3

Самоанализ на личните умения, които могат да се използват при валидацията на вашите способности.

Цел. Да ви подготви за валидационния процес на вашите способности и умения, както и да подготви допълнителна информация за вашето European CV или за портфолиото ви със знания.

Описание:

Вашите лични умения (като коректност, учтивост, старателност, ефективност, гъвкавост, практичност, надеждност, работа в екип, адаптивност, самостоятелно решаване на проблеми, критично мислене, точност и други), могат да бъдат много важни при наемането на работа. Тях също можете да ги валидирате и да ги използвате, за да подобрите CV-то си.

Това упражнение ще ви запознае с възможностите за самооценка на способностите и уменията, които сте придобили по време на различните етапи от живота си, включвайки неформални и неофициални обучения, знания от трудовия стаж, както и да ви предложи обратна информация за продължаване на обучението и подобряване на способностите и уменията по формален път. Обучаемият упражнява начините за търсене и намиране на личните си способности и умения, получени до момента (развивани по неформален начин). Обучителят, в ролята на помощник го подпомага да намери правилните пътища и да започне да валидизира личните си умения и способности, чрез използването на Портфолиото със Знания

Продължителност - 40 минути

Инструкции как да се изпълни.

Това упражнение е предназначено да предостави обратна информация за различните фази в живота на всеки човек. Особено внимание трябва да се отдели на ситуации, свързани с трудовия опит. Различни фактори (лични, дейности, конкретни ситуации...) може да са имали влияние върху развитието на индивида, както по формален, така и по неформален начин. В това упражнение се прави опит тези фактори да се извадят на преден план. Следвайте описаните по долу стъпки, можете да работите самостоятелно или по двойки.

Стъпки	Време (мин.)	Обяснение	Действие
Стъпка 1, работете самостоятелно. Анализ на ситуацията	10	Вземете която и да е ситуация от последните три години, на която сега гледате с гордост.	Опишете ситуацията и запишете: <ul style="list-style-type: none"> • Защо съм горд? • С кого бях в тази „ситуация“? • Кой друг помогна? • Какво помогна за да се превърне в успешна? • Какво говори това за мен самият?

Стъпка 2, работете по двойки	10	Споделете ситуация	<ul style="list-style-type: none"> - Обяснете „ситуацията“ на партньора си - Чуйте и неговата - Заинтересувайте се от неговата ситуация - Задавайте въпроси, за да направите „ситуацията“ на партньора си по-ясна
Стъпка 3, работете самостоятелно	10	Отразява стъпка 2.	<p>За себе си:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Запишете качествата (основни лични, „меки“ умения), които притежавате, за да постигнете добри резултати в гореописаната работна ситуация
Стъпка 4, работете самостоятелно	10	Отразява стъпка 2.	<p>За себе си:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Запишете качествата (основно лични, „меки“ умения), които открихте за вашия партньор (в гореописаната ситуация).
Стъпка 5, работа по двойки	5	Споделете това, което сте записали с партньора си.	<p>Дава ви отражението на вашите способности и умения, определени както от вас самите така и от партньора ви. Съгласете се с партньора си, със списъка на вашите способности и умения от най-високо ниво.</p>

Очакван резултат. Събирате доказателства за вашите способности и умения, които можете да добавите във вашето European CV и дори в портфолиото си.

Упражнение No 3

Самооценка на способности за От Предприемачество Към Бизнес.

Цел: Осигуряване на рубрика за валидационните способности, свързани с От Предприемачество Към Бизнес.

Описание.

Това упражнение, ще помогне на предприемачите да оценят нивото на способностите си знания, свързани с От Предприемачество Към Бизнес, във връзка с различни видове доказателства за индикатори на успешност/способности. Включва в себе си самооценка и валидация, на базата на индивидуалното представяне в предприемаческите дейности.

Продължителност – от 1 час и 30 мин до една седмица (в зависимост от природата на събираните данни)

Инструкции

За да изпълните това упражнение, ще трябва да работите върху определен период от време, тъй като способностите изискват време, за да бъдат оценени и валидирани. По долу има списък от предполагаеми задачи, които вие трябва да следвате, с цел валидиране на способностите. Трябва да оцените всяка способност, на база събраните данни от предприемаческата си практика.

- Прегледайте списъка със способности и индикаторите в таблицата.
- Направете си първоначална оценка на способностите в началния стадий на вашия бизнес
  - a. В секцията “Връзка на индикаторите със способностите” трябва да въведете отношението си към това, как вие виждате връзката на индикаторите със способностите.
- Можете да повторите оценката на тези способности всеки 6 месеца
- Сравнете резултатите с предишните, с цел оценка на подобряването на способностите.

Само валидиране на способностите

Способност	Важност за текущия бизнес	Оценка	Индикатори	Връзка на индикаторите със способностите
	<i>0 (най-малка) , 1, 2 3, 4 (най-голяма)</i> <i>*Колко важна е всяка способност за вашия бизнес?</i>	<i>0 (най-малка t) , 1, 2 3, 4 (най-голяма)</i> <i>*На база събраните данни, направете оценка на нивото на вашите способности</i>	1. <i>Интервюта (на клиенти и др.)</i> 2. <i>Препоръки</i> 3. <i>Допълнителни сертификати</i> 4. <i>Качествени данни</i> <i>*Отбележете индикаторите, които са свързани с всяка от вашите способности.</i>	<i>Опишете индикаторите и обяснете как събраните данни съ свързаните с вашите способности</i>
Иновативност/ Креативност				
Взимане на решения				
Стратегическа визия				
Решаване на проблеми				
Определяне на цели				
Комуникация				
Мениджмънт				